

Nr 80.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1918 kl. 7 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts i punkt 97 under nionde huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående sammanslagning av hydrografiska byrån med meteorologiska centralanstalten ävensom tre i ämnet väckta motioner.

I den till riksdagen den 14 januari 1918 avlåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behov, vilken i vad den rör nionde huvudtiteln remitterats till jordbruksutskottet, har Kungl. Maj:t under punkt 97 av samma huvudtitel föreslagit riksdagen att

dels godkänna i statsrådsprotokollet intaget förslag till stat för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, att tillämpas från och med år 1919, ävensom de villkor och bestämmelser, som av departementschefen föreslagits för åtnjutande av de i samma stat för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningsförmåner:

dels förklara, att en var, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder ordinarie befattning vid ifrågavarande anstalt, skall vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser;

dels medgiva att, därest byråingenjörerna vid hydrografiska byrån Magnus Albrecht Richard Smedberg och Erik Olof Engström befordras till tjänstemän av andra graden vid den nya anstalten från och med ikraftträdandet av staten för densamma, dem må för ålderstillägg tillgodoföras, Smedberg tiden från och med år 1914 och Engström tiden från och med år 1915;

dels ock i riksstaten uppföra ett nytt ordinarie anslag till statens meteorologisk-hydrografiska anstalt under följande uppställning:

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 10 saml. 37 häft. (Nr 80.)

bestämt anslag: till avlöningar	kronor	94,700
reservationsanslag: till arvoden åt observatörer	»	35,000
» » expenser	»	8,000
		Summa kronor 137,700.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 267—355 i statsrådsprotokollet.

Motioner.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

A) nr 107 i första kammaren av herr *Wijk m. fl.* och nr 226 i andra kammaren av herr *Thore m. fl.* av lika lydelse, i vilka hemställts, att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande delar, måtte

1) *dels* godkänna det av motionärerna framlagda förslaget till stat för *statens hydrografisk-klimatiska* anstalt, att tillämpas från och med år 1919, ävensom de villkor och bestämmelser, som av dem föreslagits för åtnjutande av de i samma stat för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningsförmåner;

dels förklara, att en var, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder ordinarie befattning vid ifrågavarande anstalt, skall vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser;

dels medgiva att, därest byråingenjörerna vid hydrografiska byrån Magnus Albrecht Richard Smedberg och Erik Olof Engström befordras till tjänstemän av andra graden vid den nya anstalten från och med ikraftträdandet av staten för densamma, dem må för ålderstillägg tillgodoföras, Smedberg tiden från och med år 1914 och Engström tiden från och med år 1915;

dels i riksstaten uppföra ett nytt ordinarie anslag till statens hydrografisk-klimatiska anstalt under följande uppställning:

bestämt anslag:

till avlöningar	kronor	70,900
-----------------------	--------	--------

reservationsanslag:

till arvoden åt observatörer	»	35,000
» expenser	»	7,000

Summa kronor 112,900

dels ock för diverse behov vid statens hydrografisk-klimatiska anstalt å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 43,000 kronor;

2) *dels* godkänna det av motionärerna framlagda förslaget till stat för *statens anstalt för väderlektjänst och stormvarningar i Göteborg*, att tillämpas från och med år 1919, ävensom de villkor och bestämmelser, som av dem föreslagits för åtnjutande av de i samma stat för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningsförmåner;

dels förklara, att en var, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder ordinarie befattning vid ifrågavarande anstalt, skall vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser;

dels i riksstaten uppföra ett nytt ordinarie anslag till statens anstalt för väderlektjänst och stormvarningar i Göteborg under följande uppställning:

bestämt anslag:

till avlöningar kronor 23,850

reservationsanslag:

till arvoden åt observatörer	»	7,500
» expenser	»	3,000

Summa kronor 34,350

dels ock för diverse behov vid statens anstalt för väderlektjänst och stormvarningar å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 18,800 kronor; samt

av det utav 1900 års riksdag för meteorologiska centralanstaltens förseende med dagliga meteorologiska telegram från Färöarna och Island beviljade anslag av 144,000 kronor å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 2,500 kronor;

ävensom medgiva, att såväl detta belopp som befintliga besparingar å förut anvisade anslag för ändamålet må disponeras av statens anstalt för väderlektjänst och stormvarningar i Göteborg;

B) nr 106 i andra kammaren av herr *Lübeck*, vari hemställts, att riksdagen vid bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts förslag rörande statens meteorologisk-hydrografiska anstalt ville besluta, att överdirektörens löneförmåner skola utgå med tillhoppa 10,000 kronor, samt att avdelningsföreståndarna skola erhålla professors tjänsteställning och löneförmåner, utgörande 7,500 kronor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för dessa framställningar, hänvisas till innehållet i motionerna.

Kungl. Maj:ts förevarande framställning avser sammanförande till en under jordbruksdepartementet förlagd institution under benämning statens meteorologisk-hydrografiska anstalt av nuvarande meteorologiska centralanstalten och hydrografiska byrån, varjämte till den nya anstalten skulle från nautisk-meteorologiska byråns verksamhetsområde överflyttas vissa till hydrografiska undersökningar hörande arbeten.

Förstnämnda motioner gå ut på att från meteorologiska centralanstaltens nuvarande verksamhetsområde utbryta vad som rör väderlektjänsten och stormvarningsväsendet och nämnda grenars förläggande till ett självständigt institut i Göteborg, under det att den klimatiska avdelningen av sistnämnda anstalt skulle sammanslås med hydrografiska byrån till en hydrografisk-klimatisk anstalt. Den av herr Lübeck väckta motionen behandlar allenast en viss detalj av Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Innan utskottet ingår på de föreliggande förslagen, torde en redogörelse böra lämnas för ifrågavarande institutioners uppkomst, organisation och nuvarande stat m. m.

Historik m. m.

Hydrografiska byrån.

Hydrografiska byrån inrättades på grund av beslut av 1907 års riksdag. Efter vidlyftiga utredningar framlade Kungl. Maj:t för nämnda riksdag grunder för verkställande av en hydrografisk undersökning av Sveriges färskvatten under ledning av nämnda byrå, varjämte särskilda hydrogeologiska specialundersökningar skulle verkställas av Sveriges geologiska undersökning samt vissa för ändamålet erforderliga meteorologiska undersökningar utföras under meteorologiska centralanstaltens ledning och kontroll.

Riksdagen beviljade de på extra stat begärda anslagen.

Anslag å extra stat hava därefter årligen anvisats för ifrågavarande ändamål. För år 1918 uppgå de under nionde huvudtiteln till 62,900 kronor för hydrografiska byrån med observationsstationer och 3,000 kronor för hydrografiska specialundersökningar, tillhoppa 65,900 kronor, samt under åttonde huvudtiteln till 12,100 kronor för meteorologiska observationer.

Det bör här erinras, att hydrografiska byrån sedan år 1911 åtnjutit bidrag jämväl från ett under sjätte huvudtiteln anvisat anslag för åstadkommande av en schematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall. Dessa arbeten verkställas av vattenfallsstyrelsen, hydrografiska byrån och meteorologiska centralanstalten. För år 1918 har härtill av riksdagen anvisats å extra stat ett anslag av 40,500 kronor, vilket fördelats med 33,500 kronor på hydrografiska byrån samt

7,000 kronor å meteorologiska centralanstalten, varemot av särskilda orsaker några medel för vattenfallsstyrelsens ifrågavarande arbeten ej ansetts erforderliga för detta år.

Instruktion för den hydrografiska undersökningen av Sveriges färskvatten utfärdades den 18 januari 1908 och har beträffande § 3 undergått jämkning den 23 april 1909. Överinseendet över undersökningen utövas av styrelsen för hydrografiska byrån, bestående av chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen såsom ordförande samt vattenfallsdirektören, chefen för Sveriges geologiska undersökning, byråchefen för agrikulturtekniska ärenden i lantbruksstyrelsen, föreståndaren för statens meteorologiska centralanstalt och föreståndaren för hydrografiska byrån såsom ledamöter.

Beträffande byråns personal och till densamma utgående avlöningar samt övriga utgifter för den hydrografiska undersökningen av Sveriges färskvatten hänvisas till nedanstående av Kungl. Maj:ts fastställda stat för samma undersökningar för år 1918.

A. Den hydrografiska byrån med under densamma omedelbart lydande observationsstationer.

Inkomster:

Statsanslag för hydrografiska byråns verksamhet, förslagsanslag, högst	kronor 62,900
Statsanslag för åstadkommande av en vattenfallsförteckning, reservationsanslag	» 33,500
Inkomster av försålda publikationer under år 1917, förslagsvis	» 100
Inkomster av flygelprövningar, förslagsvis	» 200
Bidrag av intressenter för undersökningar i Fyrisåns område	» 500
Summa	kronor 97,200.

Utgifter:

Arvode åt föreståndaren	kronor 7,500
» » en byråingenjör	» 5,000
» » »	» 5,000
» » » vaktmästare	» 1,100
Extra biträden samt gratifikation åt vaktmästaren (högst 500 kronor), förslagsvis	» 23,000
Publikationer, förslagsvis	» 9,100
Expenser, förslagsvis	» 4,000
Resekostnader och hantlangning vid mätningar, förslagsvis	» 21,000

Observatörers arvoden, förslagsvis	kronor 14,000
Komplettering och underhåll av pegrar och utrustning, förslagsvis	» 4,800
Lokalhyra	» 2,700
Summa kronor 97,200.	

Anm. Jämlikt kungl. brevet den 31 december 1914 skall vaktmästaren, så länge han sådan egenskap åtnjuter fri bostad, vidkännas avdrag å sin lön med 150 kronor för år räknat.

B. De meteorologiska observationerna.

Inkomster:

Statsanslag till meteorologiska iakttagelser för den hydrografiska undersökningen av Sveriges färskvatten, reservationsanslag	kronor 12,100
Statsanslag för åstadkommande av en vattenfallsförteckning, reservationsanslag	» 7,000
Summa kronor 19,100.	

Utgifter:

Arvoden åt observatörerna, förslagsvis	kronor 16,200
Instrumenter och apparater, förslagsvis	» 800
Inspektionsresor, förslagsvis	» 700
Prövning av instrumenter och apparater, granskning, beräkning och tabellering av iakttagelserna över nederbörd och snötäcke, diverse skrivgöromål m. m., förslagsvis	» 1,400
Summa kronor 19,100.	

C. De hydrogeologiska specialundersökningarna.

Inkomster:

Statsanslag, förslagsanslag, högst	kronor 3,000.
--	---------------

Utgifter:

Fältarbeten, förslagsvis	» 2,500
Publikationer, förslagsvis	» 500
Summa kronor 3,000.	

Meteorologiska centralanstalten.

Beträffande tillkomsten av statens meteorologiska centralanstalt torde böra erinras, att sedan anslag för meteorologiska observationers anställande å särskilda orter inom riket anvisats vid riksdagen 1856—1858 samt vid riksdagen 1859—1860 sammanförts med ordinarie anslaget till vetenskapsakademien och vid 1872 års riksdag förhöjts för inrättande av en meteorologisk centralanstalt under vetenskapsakade-

miens vård och inseende, riksdagen år 1876 godkände av Kungl. Maj:t framlagt förslag till stat för nämnda centralanstalt. Vid 1892 års riksdag upptogs anslaget i riksstaten under särskild rubrik.

Den nu gällande, av riksdagen år 1913 fastställda ordinarie staten för anstalten är av följande lydelse:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-till-lägg	Summa	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Föreståndare	5,000	2,500	—	7,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 meteorolog	3,600	1,800	400	5,800	
1 "	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
1 kvinnligt biträde av högre lönegrad	900	550	150	1,600	
1 vaktmästare	900	450	150	1,500	Efter fem år kan lönen höjas med 200 kronor och efter tio år med ytterligare 200 kronor.
Till arvode åt vetenskapligt bildat extra biträde samt vikariatsersättningar	—	—	—	5,000	
Summa	—	—	—	27,200	Efter fem år kan lönen höjas med 100 kronor.

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej utgå till honom ävensom å lönen avdragas 100 kronor årligen.

Dessutom utgå till särskilda ändamål vid anstalten anslag å extra stat under åttonde huvudtiteln, vilka i riksstaten för år 1918 upptagas sålunda:

Till arvodet åt observatörerna vid rikets meteorologiska stationer samt för räknebiträden, anskaffande och underhåll av instrument, underhåll av meteorologiska centralanstaltens telegraf och materiel m. m., reservationsanslag	kronor 16,400
» utvidgad väderlekstjänst vid meteorologiska centralanstalten, reservationsanslag	» 25,000
» upprätthållande av två meteorologiska stationer (i Gällivare och Särna), reservationsanslag	» 700
» utförande av meteorologiska observationer för den hydrografiska undersökningen av Sveriges färskvatten, reservationsanslag	» 12,100

Till bidrag från Sverige till den internationella kommissionens för vetenskaplig luftsegling publikation av undersökningar rörande de högre luftlagren, förslagsanslag, högst.....	kronor	720
» utgivande av »Meteorologiska iakttagelser i Sverige» jämte bihang, reservationsanslag	»	5,500
» meteorologiska observationer å Pärtetjäkko, reservationsanslag.....	»	6,000.

Det bör tillika erinras, att riksdagen år 1900 för meteorologiska centralanstaltens förseende med dagliga meteorologiska telegram under tjugu års tid från Färöarna och Island beviljat ett anslag av 144,000 kronor. Härav hava hittills anvisats 39,938 kronor. För åren 1917 och 1918 har någon anvisning icke funnits behöfelig, enar befintliga besparingar å förut anvisade medel ansågos lämna tillräcklig tillgång till bestridande av förekommande utgifter för ändamålet.

Därjämte har, såsom förut nämnts, en del av det å extra stat under sjätte huvudtiteln anvisade anslaget till vattenfallsförteckningen tillförts meteorologiska centralanstalten för utförande av vissa undersökningar.

Gällande bestämmelser angående meteorologiska centralanstaltens verksamhet återfinnas dels i vetenskapsakademiens av Kungl. Maj:t den 15 april 1904 fastställda grundstadgar, dels i av akademien antagna ordningsregler för akademien och instruktion för centralanstalten, dels ock i Kungl. Maj:ts brev den 14 november 1913 angående tillsättandet av vissa befattningar vid anstalten m. m. och den 12 december 1913 angående fortsatt tillämpning tillsvidare av nu nämnda stadganden med viss jämkning. Av dessa stadganden må här endast omförmälas, att anstalten är ställd under vetenskapsakademiens inseende och vård, att akademien väljer föreståndare för anstalten, men att valet skall underställas Kungl. Maj:ts prövning och stadfästelse, samt att övriga tjänstemän utses av akademien.

Nautisk-
meteorolo-
giska byrån.

I fråga om nautisk-meteorologiska byrån torde först böra nämnas, att densamma inrättats enligt beslut vid 1877 års riksdag, som härtill anvisade ett anslag å femte huvudtiteln under rubriken »handeln», samt att nu gällande stat för anstalten antogs av 1915 års riksdag och slutar på 26,100 kronor.

Därjämte har på extra stat anvisats ett förslagsanslag å högst 3,500 kronor för arvode åt ytterligare en assistent vid byrån.

Instruktion för nautisk-meteorologiska byrån är utfärdad den 29 november 1907. Enligt denna angives byråns allmänna ändamål sålunda:

a) att mot den ersättning, som av Kungl. Maj:t fastställs, undersöka fartygslanteror, kompasser och övriga nautiska instrument, såväl i Stockholm som vid byråns kontrollstationer, samt att över de undersökta lanternorna och instrumenten föra journaler och utfärda certifikat, utvisande deras egenskaper;

b) att anställa och bearbeta regelbundet återkommande magnetiska rekognosceringar utefter landets kuster;

c) att utöva uppsikten över och handhava vården av vid rikets kuster anordnade vattenhöjdmätningstationer samt tillsynen över sex vattenhöjdmätningsspeglar och vid desamma anställda observationer;

d) att samla och i den utsträckning, som kan finnas lämplig, bearbeta meteorologiska iakttagelser, anställda ombord å svenska fartyg;

e) att utöva inseendet över och bearbeta meteorologiska och hydrografiska iakttagelser, anställda å de under byrån lydande stationerna; samt

f) att söka gagna sjöfarten genom att i mån av tillgång dels anskaffa och för sjöfarande förevisa även andra instrument än rent meteorologiska, dels anskaffa och hålla tillgängliga böcker och kartor, som äro av vikt i nautiskt och meteorologiskt hänseende, dels ock söka väcka och underhålla fartygsbefälhavares och redares intresse för samlandet av meteorologiska och hydrografiska iakttagelser och av sådana upplysningar, som kunna vara av vikt för navigationen å såväl världshaven som Sverige närmast omgivande farvatten, och i sådant syfte bland sjöfarande sprida meteorologiska och hydrografiska underrättelser och kännedom om de resultat, som vunnits av de hithörande frågor behandlande vetenskaperna.

Kungl. Maj:ts förevarande framställning, vilken framkommit på grundvalen av ett av lönerogleringskommittén den 1 juni 1917 avgivet betänkande i ämnet, har närmast till syfte att bringa de meteorologiska och hydrografiska undersökningarna, vilka ostridigt hava med varandra många viktiga beröringspunkter men vilka på sätt ovan nämnts för närvarande utföras inom olika institutioner, under en enhetlig organisation och ledning. För sådant ändamål föreslås såsom redan tidigare framhållits den nuvarande meteorologiska centralanstaltens sammanförande med hydrografiska byrån till en gemensam institution, till vilken skulle jämväl förläggas de för närvarande till nautisk meteorologiska byrån hörande hydrografiska undersökningar rörande Mälaren.

Utskottet.

I de av herr Wijk m. fl. och herr Thore m. fl. väckta motioner göres däremot gällande, att vissa i motionerna framhållna omständigheter, särskilt olikheten mellan den dynamiska och klimatiska meteorologien, och de väsentligt olika förutsättningar, under vilka undersökningar och iakttagelser av det ena eller andra slaget kunde med största fördel bedrivas inom landet, med styrka talade för att den klimatiska delen av meteorologiska centralanstaltens verksamhet utbrötes och sammanfördes med hydrografiska byrån i Stockholm, där den stode i samarbete med vattenfallsstyrelsen m. fl. institutioner, under det att den del av den nuvarande centralanstaltens uppgifter, som avsåge väderleksförutsägelser och stormvarningar eller den dynamiska meteorologien däremot borde överflyttas till en självständig institution med förläggning i Göteborg. Liksom till följd av denna samverkan hydrografiska byråns naturliga plats vore Stockholm, syntes enligt motionärernas mening fördelaktigaste platsen för en meteorologisk centralanstalt för väderlektjänst och stormvarningar vara Sveriges västkust, varest den kunde vara sjöfarten och havsfisket till största nytta. Motionärerna hava också med nu antydd utgångspunkt uppgjort förslag till stater för de båda anstalter, vilka enligt deras förmenande borde komma till stånd nämligen dels en »statens anstalt för väderlektjänst och stormvarningar i Göteborg» och dels en »statens hydrografisk-klimatiska anstalt».

Det i sistnämnda motioner framställda spörsmålet har redan berörts i det vid propositionen ifråga fogade statsrådsprotokollet i anledning av under utredningens gång framställda förslag i enahanda riktning. Departementschefen har härom anfört följande:

»Förslaget att till Göteborg förlägga en självständig centralanstalt för väderlektjänst och marin meteorologi samt till denna avskilja vissa av den föreslagna sammanslagna anstaltens arbetsuppgifter har rönt understöd från vissa håll, och har under denna förutsättning från personer i Göteborg inkommit ett frikostigt erbjudande i fråga om lokal, instrument m. m. Från andra håll har tillstyrkts, att i Göteborg skulle inrättas allenast en meteorologisk institution jämte observatorium till gagn för sjöfarten, fisket och de internationella havsundersökningarna. Denna fråga befinner sig ännu i ganska outrett läge. Att nu avskilja vissa arbetsuppgifter till en *självständig* institution i Göteborg finner jag mig icke kunna tillstyrka. En sådan åtgärd synes mig icke stå i god överensstämmelse med den bärande tanken i sammanslagningsförslaget. Den splittring å två anstalter, som nu råder, skulle i sådant fall fortfara, allenast att skiljelinjen mellan anstalternas verksamhetsområden skulle dragas på annat — och ingalunda med säkerhet för-

delaktigare — sätt än nu. Vissa betydande organisatoriska svårigheter skulle också uppstå beträffande lemnningen av de meteorologiska observationsstationerna, från vilka uppgifter skulle behöva ingå till båda anstalterna.»

För egen del gillar utskottet i princip den i Kungl. Maj:ts förevarande förslag framställda sammansättningstanken. Med hänsyn härtill och då inrättande efter i nu ifrågavarande motioner angivna linjer av en självständig anstalt för viss del av den meteorologiska verksamheten torde utgöra hinder för realiseraudet av nämnda tanke, kan utskottet, som ingalunda vill förneka, att i motionerna framförts beaktansvärda synpunkter i det föreliggande ämnet, icke i allo biträda motionärernas förslag, sådant det nu föreligger.

Såsom jämväl i motionerna erinrats, har departementschefen, som ansett ostridigt att Göteborg i vissa avseenden kunde erbjuda fördelar såsom förläggningssort för någon särskild del av den gemensamma anstaltens verksamhet, icke ställt sig avvisande beträffande frågan om inrättande i Göteborg av en särskild under den gemensamma anstalten lydande avdelning, varigenom enligt hans uppfattning de fördelar, som man velat vinna genom inrättande i Göteborg av en självständig anstalt skulle uppnås. Departementschefen har härom anfört följande:

»Huruvida emellertid fördelarna av en förläggning till Göteborg av en avdelning av den gemensamma anstalten vid jämförelse med eventuella olägenheter äro så stora, att de böra föranleda en sådan åtgärd, kan i ärendets nuvarande skick ej med säkerhet bedömas. Då väsentligen samma telegrammaterial användes för bearbetning till såväl stormvarningar som de dagliga väderleksrapporterna och därmed förenade väderleksförutsägelser, vilka huvudsakligen tillkommit för jordbrukets behov, låter det tänka sig att, även om en förläggning till Göteborg skulle vara fördelaktig för västkusten och sjöfarten å dit angränsande vatten, densamma skulle medföra olägenheter för vissa av landets övriga delar och särskilt för jordbruket därstädes. Jag vill härvid erinra om ett av hushållningssällskapens ombud väckt, nu hos Kungl. Maj:t vilande förslag om utvidgat system för väderleksrapporter för jordbrukets behov, vilket förslag i allmänhet rönt tillstyrkan av hörda myndigheter och hushållningssällskapens förvaltningsutskott. Det bör även beaktas, att, i fall olika delar av väderlektjänsten skulle skötas samtidigt i Stockholm och Göteborg eller om hela denna tjänst förlades till sistnämnda plats, ökade telegramkostnader säkerligen skulle föranledas. Frågan visar sig alltså vara, även om densamma erbåller en tillfredsställande lösning beträffande lokal och utrustning, i åtskilliga

viktiga hänseenden så pass invecklad, att den icke nu kan definitivt avgöras utan bör lämnas beroende på ytterligare utredning. Därest det förslag, jag nu ämnar framlägga, vinner Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, torde en utredning om förläggning till Göteborg av viss avdelning av den sammanslagna anstalten böra utan dröjsmål igångsättas. Detta bör emellertid icke få verka till hinder för realiserande av sammanslagningstanken och för hydrografiska byråns uppgående i en institution å ordinarie stat.»

Utskottet, som anser välgående skäl tala för förläggande till Göteborg på sätt av departementschefen antytts av en avdelning av den föreslagna gemensamma anstalten, kan icke underlåta uttala, att det varit önskvärt att den i statsrådsprotokollet bebadade utredningen i detta avseende förelegat till behandling i direkt samband med den nu föreliggande frågan. Då det emellertid torde vara en angelägenhet av synnerlig vikt, att särskilt frågan om den hydrografiska byråns uppförande på ordinarie stat och reglering av där anställda tjänstemäns löner, vilken redan länge väntat på sin lösning, nu bringas till ett slutligt avgörande, anser sig utskottet av ovan angiven anledning icke böra ifrågasätta ytterligare uppskov. Vid den utredning, som utskottet emellertid anser böra komma till stånd, torde, i den mån så kan ske, de i ovan nämnda motioner angivna synpunkter jämväl böra vinna beaktande.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle den nya anstalten stå under överinseende av en styrelse, bestående av nio personer, nämligen cheferna för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, lantbruksstyrelsen och Sveriges geologiska undersökning, en ledamot utsedd av vetenskapsakademien och en av svenska hydrografisk-biologiska kommissionen, två av Kungl. Maj:t utsedda representanter för de enskilda praktiska intressena samt slutligen anstaltens chef. De bägge representanterna borde utses av Kungl. Maj:t efter förslag av korporationer, som på detta område kunde anses representativa. Kungl. Maj:t borde förordna någon av styrelsens ledamöter till ordförande. Anstalten skulle i övrigt organiseras med en överdirektör (avlöning 9,000 kronor) såsom chef och närmast honom två avdelningsföreståndare med benämning byrådirektörer (avlöning 6,800—7,400). Vidare skulle hos anstalten vara anställda fyra tjänstemän i andra lönegraden (avlöning 5,800—6,800), (förste statsmeteorolog respektive förste statshydrograf) samt fyra tjänstemän i första lönegraden (4,000—5,500 kronor) (statsmeteorolog respektive statshydrograf). Därjämte skulle i anstaltens personal ingå tio kvinnliga biträden, varav ett i tredje, fem i andra och fyra i första normalgraden. Vaktmästarna skulle vara två till antalet.

I den av herr Lübeck väckta motionen framhålles såsom en oefftergivlig betingelse för sammanslagningen, att de båda avdelningsföreståndarna var för sig stode på en hög vetenskaplig ståndpunkt, enär chefen icke med säkerhet kunde påräknas för det vetenskapliga arbetet på endera avdelningen. Under erinran tillika att de nuvarande ledarna för respektive meteorologiska centralanstalten och hydrografiska byrån innehava professors kvalifikationer och under betonande av de stora anspråk på såväl organisatorisk förmåga som vetenskaplig duglighet, som måste ställas på en blivande chef för den gemensamma anstalten, föreslår motionären, att överdirektörens löneförmåner måtte bestämmas till 10,000 kronor i stället för såsom Kungl. Maj:t föreslagit 9,000 kronor, samt att avdelningsföreståndarna måtte komma i åtnjutande av professors löneförmåner eller 7,500 kronor mot av Kungl. Maj:t föreslagna 6,800 kronor, och hava motionärerna därjämte ansett, att till understrykande av fordran på vetenskaplig skicklighet föreståndare jämväl borde erhålla titel av professor.

Det i motionen framförda kravet på en högre tjänsteställning för avdelningsföreståndarna har redan under den utredning i ämnet, som föregått det av Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget, varit föremål för öfvervägande. Efter att hava verkställt vissa jämförelser emellan olika därunder framkomna förslag i nu ifrågavarande avseende har departementschefen förmålt sig, i likhet med nästan alla som yttrat sig över löneregleringskommitténs förslag till den nya statsanstalten anse det önskvärt, att vid den nu ifrågasatta statsanstalten sådana anordningar träffades, att chefen finge till sin hjälp befattningshavare för övertagande av närmaste ledningen av olika delar av verksamheten. Detta behöfve icke och borde ej enligt departementschefens mening medföra, att själva staten för anstalten uppdelades å särskilda avdelningar, utan torde det vara tillräckligt, att höjd avlöning upptoges åt ledande befattningshavare. Det borde ej förbises, att genom en sådan anordning befordringsutsikterna inom verket ökades och därigenom även dess förmåga att förvärva och bibehålla verkligt dugande krafter.

Vidare har departementschefen anført följande.

»Vid avvägandet av den ordinarie avlöning, som alltså enligt min mening bör medges, bör beaktas, å ena sidan, att denna avlöning icke sättes högre än som kan för ändamålet anses behöfligt, och å andra sidan att den icke sättes så obetydligt över andragsavs löningen, att syftet med anordningen förfelas. Av förstnämnda skäl bör förslaget om byråchefsavlöning lämnas åsido. Av det senare skälet kan jag ej heller ansluta mig till förslaget om den så kallade lägre professorslönen å

6,400 kronor, och detta särskilt i betraktande av de två med andra-gradstjänst förenade ålderstilläggen, varigenom slutlönen för dylik tjänst blir 6,800 kronor eller blott 200 kronor lägre än nyssnämnda professorers slutlön, 7,000 kronor. För övrigt finner jag det föga lämpligt att å nya tjänster av nu ifrågavarande natur tillämpa en närmast för undervisningsväsendet avsedd avlöningstyp, helst som sådan förut existerande tillämpning ansetts böra upphöra beträffande statstjänster, vilkas natur är analog med den nu förslagna statsanstaltens, nämligen statsgeologernas, och ej heller nu föreslagits för övriga tjänster å den sammanslagna anstaltens stat.

Såväl på grund av sistnämnda skäl, som enär jag icke är övertygad, att så hög avlöning, som den för universitetsprofessorer och likställda eller 7,500 kronor är behöflig för att kunna besätta dessa avdelningsföreståndarbefattningar med tillräckligt kompetenta innehavare, kan jag icke heller förorda sistnämnda avlöningsanordning.

Jag har däremot trott mig finna en lämplig avlöning i den för byrådirektörer i patent- och registreringsverket bestämda och i fjol beträffande en byrådirektörsbefattning å extra stat i lantmäteristyrelsen analogivis tillämpade, nämligen 6,800 kronor, därav 4,200 kronor i lön, 2,000 kronor i tjänstgöringspenningar och 600 kronor i ortstillägg, var till kan efter 5 år komma ett ålderstillägg å 600 kronor. Slutlönen blir då 7,400 kronor.»

Utskottet delar den av departementschefen här ovan uttalade uppfattning. Inrättande av två byrådirektörstjänster av den typ, som departementschefen ifrågasatt synes nämligen utgöra en tillfredsställande lösning av det nu förevarande spørsmålet. Den avlöning, som skulle följa med innehavandet av dessa befattningar, torde enligt utskottets förmenande utgöra tillräcklig garanti för att till desamma kunna förvärva personer med för ändamålet erforderliga kvalifikationer. Tillräckliga skäl anser utskottet icke i motionen förebragts för att åt befattningshavarna ovillkorligen giva ställning och avlöning lika med universitetsprofessorer liksom ej heller för att bestämma överdirektörens avlöningsförmåner till högre belopp än Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet kan således icke biträda det i herr Lübecks motion framställda förslaget.

Kungl. Maj:ts förevarande framställning föranleder icke heller i övrigt någon utskottets erinran.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslag till stat för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt att tillämpas från och med år 1919 är av följande lydelse:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-till-lägg	Summa	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
1 överdirektör och chef	5,700	2,500	800	9,000	
1 byrådirektör	4,200	2,000	600	6,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 dito	4,200	2,000	600	6,800	
1 tjänsteman av andra lönegraden (förste statsmeteorolog, förste statshydrograf)	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
3 dito (dito)	10,800	5,400	1,200	17,400	
1 tjänsteman av första lönegraden (statsmeteorolog, statshydrograf) ..	2,200	1,500	300	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
3 dito (dito)	6,600	4,500	900	12,000	
1 kvinnligt biträde av tredje graden	1,100	750	150	2,000	
1 kvinnligt biträde av andra graden	900	550	150	1,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
4 dito	3,600	2,200	600	6,400	
1 kvinnligt biträde av första graden	700	350	150	1,200	
3 dito	2,100	1,050	450	3,600	
1 vaktmästare	800	550	150	1,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 10 år med ytterligare 100 kronor och efter 15 år med än ytterligare 100 kronor.
1 dito	800	550	150	1,500	
Till ersättning åt extra biträden, gratifikationer och vikariatsersättningar	—	—	—	15,100	
Summa	—	—	—	94,700	

Anm. Därest bostad med bränsle eller med bränsle och lyse anvisas åt vaktmästare, skall han av sin lön avstå för bostad med bränsle 250 kronor samt för bostad med bränsle och lyse 275 kronor, allt för år räknat. Atnjutes lyse, åligger befattningshavare att själv bekosta armatur och lampor.

För åtnjutande av de i denna stat för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningsförmåner har föreslagits följande villkor och bestämmelser, nämligen:

*i fråga om ändrad tjänstgöringsskyldighet, förflyttning till annan tjänst, för-
ening av tjänster m. m.:*

att befattningshavare skall, därest vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden vid en möjligen inträdande förändrad organisation av anstalten eller eljest kan varda stadgad, ävensom därest anstaltens ställning inom statsförvaltningen så förändras, att densamma ej längre kan anses såsom självständig

institution, eller därest vissa ifrågavarande anstalt tillhörande göromål överflyttas till annan institution, vara pliktig att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de göromål, som honom anförtros, eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra inom den institution, till vilken göromålen överlämnas;

att befattningshavare är skyldig att tjänstgöra å den särskilda befattning uti innehavande grad, där han, till befordrande av arbetets oavbrutna gång, befinnes vara lämplig och behövlig;

att befattningshavare vidare skall, likaledes med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, vara pliktig att, när helst så av Kungl. Maj:t prövas lämpligt, låta sig förflyttas till annan befattning inom förvaltningen på ifrågavarande område, i sådant hänseende även till annan ort, dock i sistnämnda fall mot ersättning för flyttningskostnad;

att med ordinarie befattning vid anstalten icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning vid anstalten ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kun. l. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag det vara må, såframt ej, vad angår chefen eller byrådirektör, Kungl. Maj:t och, vad angår innehavare av annan befattning, styrelsen för anstalten uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid anstalten, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare bibehållas;

att innehavare av ordinarie befattning vid anstalten allenast genom anstaltens förmedling och under villkor i övrigt, som varda angivna i dess instruktion, må åtaga sig praktiskt hydrografiska eller meteorologiska undersökningar och utredningar åt kommuner och enskilda:

i fråga om avlöningsförmåners uppbärande m. m.:

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, men att den, som eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag, eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller av annan anledning är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest prövas skäligt;

att avlöning ej må utgå till befattningshavare för tid, varunder han avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest befattningshavare varder avstängd från tjänstgöring eller tagen i häkte, den del av hans avlöning, som icke prövas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej prövas skäligt låta honom uppbära något därav;

att vid sjukdomsfall, eller när det erfordras för beredande av semester eller när förordnande av vikarie under tjänsteresa anses böra äga rum, befattningshavare av lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid anstalten, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår: ägande han därvid att, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsfall de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men eljest däremot svarande belopp:

att emellertid, därest chefen till följd av tjänsteresa eller för handläggning av särskilda ärenden är under allenast några få, högst sex dagar, hindrad att sköta sin befattning, byrådirektör skall vara pliktig att utan särskild ersättning sköta de till chefsbefattningen hörande löpande göromålen:

att den, som tillträder den nya staten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed: samt

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen ävensom ortstillägget utgå till månadens slut:

i fråga om ålderstillägg:

att, därest förhöjning av lönen efter viss tids fortsatt innehavande av befattning i samma lönegrad är i staten medgiven, tidpunkten för

första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester eller ledighet för fullgörande av värnplikt, och

för andra förhöjningen, om sådan förekommer, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt

för tredje förhöjningen, där sådan äger rum, efter än ytterligare fem år, ävenledes på samma villkor,

under iakttagande, vad var och en av omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre avlöningen ej får tillträdas förr än vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänstaldern blivit uppnådd;

att därvid meteorolog vid meteorologiska centralanstalten, som övergår till tjänstemannabefattning av andra lönegraden vid den nya anstalten, bör tillgodoräknas den tid, som före den nya statens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till meteorologbefattningen;

att likaledes ordinarie kvinnligt biträde och vaktmästaren vid meteorologiska centralanstalten böra vid övergång till den nya anstalten bibehålla sin dittillsvarande rätt till tidsberäkning för ålderstillägg;

att kvinnligt biträde, som vid den nya statens ikraftträdande är anställt vid meteorologiska centralanstalten eller hydrografiska byrån och antages till ordinarie biträde i den nya anstalten från nämnda tidpunkt, må för åtnjutande av löneförhöjning räknas till godo den tid, hon omedelbart därförinnan mot fast arvode utfört arbete av motsvarande eller jämförlig beskaffenhet vid någon av nyssnämnda institutioner;

att byrådirektör må för åtnjutande av löneförhöjning tillgodoräknas tjänstetid befattning av andra lönegraden vid anstalten, i den mån denna tid överstiger tio år;

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 10 saml. 37 häft. (Nr 80.)

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är skyldig att avgå från tjänsten, icke må tillträda samma förhöjning;

i fråga om semester, skyldighet att avgå från tjänsten och pensionsrätt:

att semester årligen må, när det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjutas av chefen, byrådirektörer och tjänstemän av andra lönegraden under en och en halv månad, av tjänstemän av första lönegraden och kvinnliga biträden under en månad samt av vaktmästarna under femton dagar;

att befattningshavare, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid av året, som av chefen bestämmes, begagna sig av semester;

att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är vid tiden för den nya statens ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgat;

i fråga om särskilda föreskrifter för kvinnliga befattningshavare:

att beträffande de i staten upptagna kvinnliga befattningshavare de föreskrifter i övrigt skola lända till efter rättelse, som äro eller kunna varda utfärdade angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för de å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar.

Under åberopande av det ovan anförda får utskottet hemställa,

1) att riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med avslag å den av herr Lübeck i ämnet väckta motionen

dels godkänna ovan intagna förslag till stat för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, att tillämpas från och med år 1919, ävensom ovan angivna villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i samma stat för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningsförmåner;

dels förklara, att en var, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder ordinarie befattning vid ifrågavarande anstalt, skall vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser;

dels medgiva att, därest byråingenjörerna vid hydrografiska byrån Magnus Albrecht Richard Smedberg och Erik Olof Engström befordras till tjänstemän av andra graden vid den nya anstalten från och med ikraftträdandet av staten för densamma, dem må för

ålderstillägg tillgodoföras, Smedberg tiden från och med år 1914 och Engström tiden från och med år 1915;

dels ock i riksstaten uppföra ett nytt ordinarie anslag till statens meteorologisk-hydrografiska anstalt under följande uppställning:

bestämt anslag:

till avlöningar kronor 94,700

reservationsanslag:

till arvoden åt observatörer » 35,000
 » expenser » 8,000

Summa kronor 137,700;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda frågan om förläggande till Göteborg av en för väderlekstjänst och stormvarningar avsedd avdelning av statens meteorologisk-hydrografiska anstalt samt därefter till riksdagen inkomma med det förslag, vartill utredningen kan föranleda;

2) att de av herrar Wijk m. fl. och Thore m. fl. i ämnet väckta motioner, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 maj 1918.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: herrar greve Hamilton, Holmquist, Fahlén, Lindblad, Hellström, greve Wachtmeister, Sjöblom, Johansson, Nilsson i Landeryd, Lundström, Sävström, friherre Hermelin, Norin och Olsson.

Reservation

av herrar greve *Wachtmeister*, *Särström* och *Olsson* i Kullenbergs-
torp, som ansett, att andra meningen av andra stycket å sidan 11 i
utskottets utlåtande bort hava följande ändrade lydelse: »Men även i
motionerna hava anförts beaktansvärda synpunkter i ämnet. Då emeller-
tid inrättande efter uti nu ifrågavarande motioner angivna linjer av en
självständig austalt för en viss del av den meteorologiska verksamheten
skulle kunna tänkas utgöra hinder för realiserandet av nämnda samman-
slaguingsstanke, kan utskottet icke biträda motionärernas förslag, sådant
det nu föreligger», samt att orden »på sätt av departementschefen an-
tytts» och »i den mån så kan ske» i andra stycket å sid. 12 bort utgå.